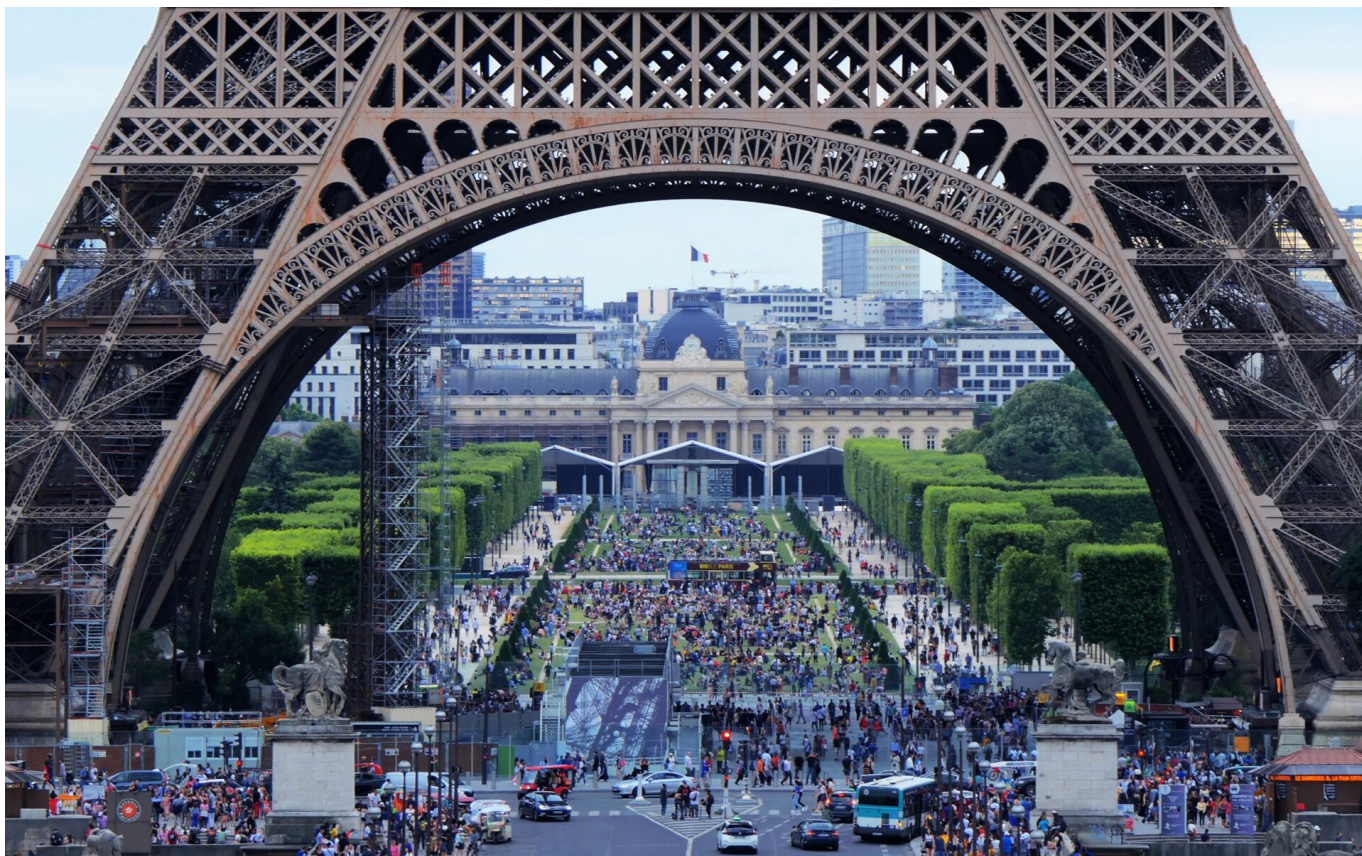

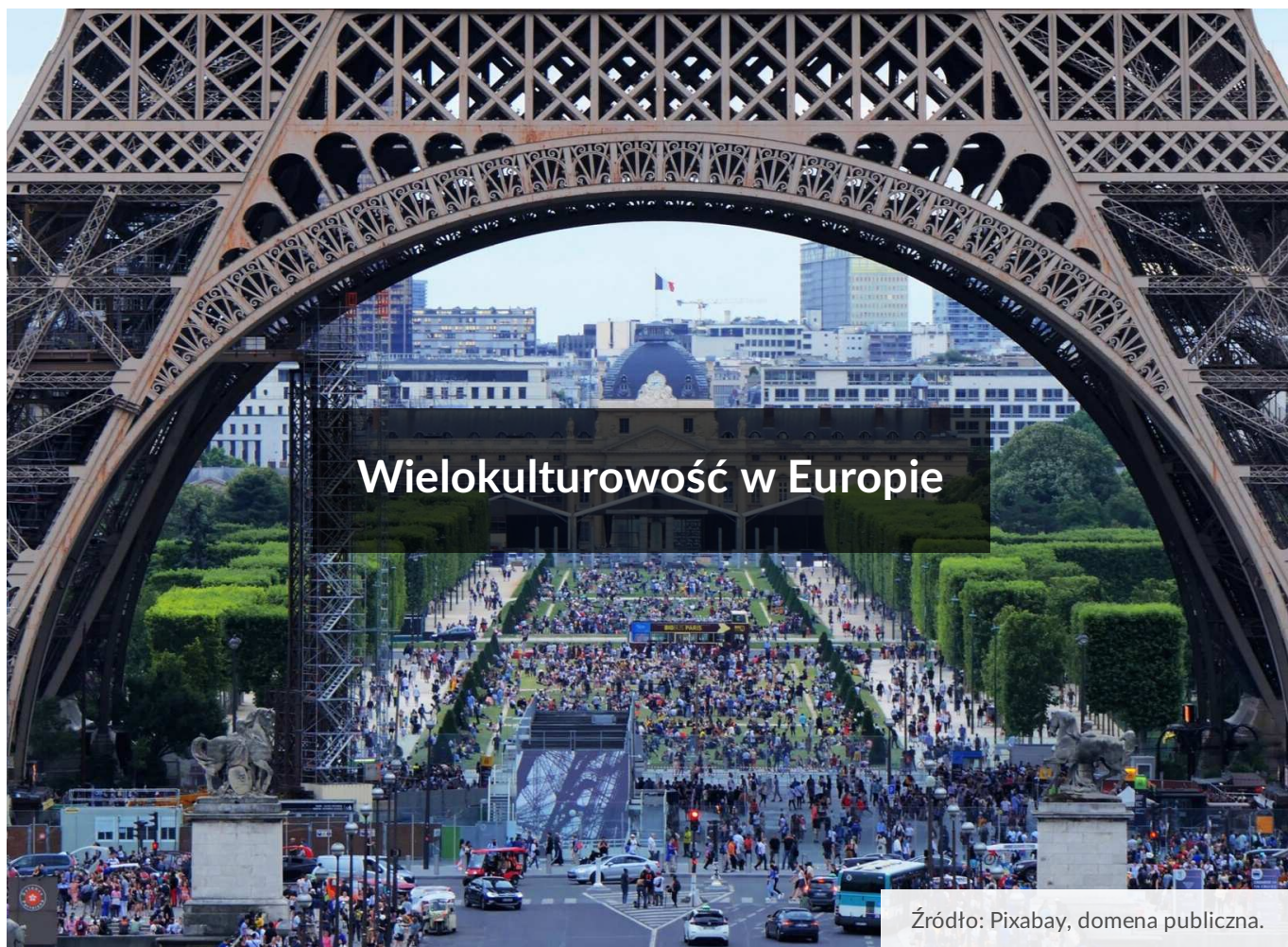

Wielokulturowość w Europie

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Dzielnica Czterech Świątyń*, 25.09.2013 r., dostępny w internecie: wroclaw.pl [dostęp 13.01.2020 r.].
- Źródło: *Turcja okiem nieobiektywnym*, 25.03.2019 r., dostępny w internecie: innaturcja.blogspot.com [dostęp 13.01.2020 r.].

Targani konfliktami kulturowymi, jakie we współczesnej Europie wywołuje kryzys migracyjny, zapominamy, że nie tylko Stany Zjednoczone są tygłem kulturowym. Jest nim także Europa. I to zarówno w wyniku nie tak dawnej jeszcze polityki kolonialnej, jak i historycznego procesu kształtowania europejskich narodowości. To powinno nam uświadomić, że żyjemy w świecie, w którym przed wielokulturowością nie da się uciec. Wzmacniana przez proces globalizacji stanowi wyzwanie zarówno dla rządów, jak i społeczeństw. Zobacz, jak wygląda to we współczesnej Europie.

Twoje cele

- Scharakteryzujesz wielokulturowość w Europie i jej przyczyny.
- Porównasz różne modele polityki wobec imigrantów w państwach Europy.
- Przeanalizujesz wielowarstwowość tożsamości narodowej na przykładzie społeczeństw europejskich (Królestwa Belgii, Królestwa Hiszpanii, Konfederacji Szwajcarskiej oraz Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej).

Dla zainteresowanych

Czym jest kultura narodowa?

Integracja kulturowa i polityka integracji

Od pluralizmu kulturowego do wielokulturowości

Typy kultury

Kultura wyznacznikiem wartości i hierarchii społecznych

Modele polityki wobec imigrantów – asymilacja, wielokulturowość, wykluczenie

Modele polityki wobec imigrantów w Europie

Wielokulturowość

Wielokulturowość to występowanie w określonej przestrzeni (np. w państwie, regionie, mieście) grup o różnych charakterystykach kulturowych. Odmiennosc ta może być warunkowana wieloma czynnikami, na przykład wyznawaną religią lub pochodzeniem etnicznym jednostek zaliczanych do innej kultury.

Skąd się bierze wielokulturowość? Czy na takie pytanie można udzielić jednoznacznej odpowiedzi?

Wielokulturowość jest zawsze konsekwencją ruchliwości przestrzennej (migracji) lub podboju jednej grupy przez inną. Czasami obie te przyczyny łączą się ze sobą. Tak jest na przykład w wypadku kolonializmu, który w drodze podboju podporządkowywał państwom europejskim kraje i ludy o różnej kulturze i organizacji społecznej. Rozpad imperiów kolonialnych nie zlikwidował jednak powiązań społecznych, politycznych i gospodarczych ani różnic kulturowych. Wywołał natomiast migracje z dawnych kolonii do krajów dawnych kolonizatorów. Wszystkie inne (poza migracjami i podbojami) zjawiska, uznawane za przyczyny wielokulturowości, mają charakter pośredni, bo są w istocie przyczynami procesów migracyjnych. Można zaliczyć do nich na przykład różnice ekonomiczne między Północą a Południem, sytuację na rynku pracy współczesnych gospodarek Europy Zachodniej, polityki migracyjne i zagrożenia wynikające z konfliktów militarnych.

Jakie są konsekwencje wielokulturowości rozumianej jako występowanie na określonym obszarze ludzi żyjących według norm stworzonych w obrębie różnych kultur? Czy te konsekwencje można określić jako jednoznacznie negatywne lub pozytywne?

Można je ujmować w wielu różnych wymiarach: politycznym, społecznym, kulturowym, ekonomicznym. Ich ocena jest zależna od poziomu [asymilacji](#) społecznej i integracji kulturowej między społeczeństwem przyjmującym przedstawicieli obcej kultury a przybyszami. Wpływ na te konsekwencje ma także bieżąca polityka społeczna i migracyjna oraz narracja polityczna. Konflikty w społeczeństwie wielokulturowym może wywołać nie

tylko obiektywne zróżnicowanie (np. w zakresie uwarunkowanych religijnie wartości albo poziomu życia), ale i manipulowanie opinią publiczną. Wielokulturowość może być zatem zarówno źródłem rozwoju, jak i zarzewiem konfliktu. Jak każde zróżnicowanie społeczne.

Źródła wielokulturowości współczesnej Europy

Wielokulturowość współczesnej Europy nie jest zjawiskiem nowym. Została ukształtowana historycznie w procesie wyłaniania się obecnej struktury państw. Natomiast w wyniku procesów migracyjnych zapoczątkowanych w II połowie XX wieku wielokulturowość Europy uzyskała nową jakość. Dzięki tym procesom niektóre społeczeństwa europejskie stały się istną mozaiką kultur.

W Niemczech w 2018 roku było 1 476 410 Turków (czyli 13,5% imigrantów). Polacy w tym samym czasie stanowili 7,9% imigrantów (860 145). Podobnie jest w Wielkiej Brytanii, gdzie drugą, po Hindusach, populacją imigrantów są Polacy (w 2015 było tam 776 603 Hindusów i aż 703 050 Polaków). Biorąc pod uwagę te dane, rozważ inne, poza wymienionymi w lekcji, wymiary wielokulturowości. Czy potrafisz na przykład znaleźć kontekst, w którym Polaków połączysz z jednej strony z Anglikami i Niemcami, a z drugiej z Hindusami i Turkami?

Źródło: domena publiczna.

Polityka wobec przedstawicieli obcych kultur

Wyzwaniem dla społeczeństw przyjmujących imigrantów, a przede wszystkim rządów tych państw było zdefiniowanie polityki w stosunku do „innych”, „obcych”, różniących się pod względem wyglądu fizycznego, ubioru, kompetencji językowych i kulturowych – przybyszów spoza krajów europejskich. Politykę w stosunku do imigrantów warunkowały wewnętrzne regulacje prawne i rozwiązania instytucjonalne poszczególnych państw, na

przykład dotyczące obywatelstwa, ale również i międzynarodowe konwencje dotyczące praw człowieka. Niezwykle złożonym dylematem i zarazem wyzwaniem dla polityki w stosunku do imigrantów jest respektowanie i otaczanie opieką państwa przyjmującego odrębności kulturowej zbiorowości imigranckich. Kryzys migracyjny, jaki jest udziałem krajów europejskich w latach 20. XXI wieku, dowodzi, że na poziomie UE trudno wypracować jednolite stanowisko wobec rosnącej liczby imigrantów usiłujących znaleźć dla siebie lepsze warunki egzystencji w krajach unijnych.

Europejskie państwa przyjmujące imigrantów realizowały różne, zmieniające się w czasie polityki integracyjne w stosunku do przybyszów. Wynikały one z wcześniejszych doświadczeń państw migracyjnych: USA, Kanady, Australii. Ponadto państwa europejskie też miały własne doświadczenia wynikające z istnienia wielonarodowych państw i przepływów ludności pomiędzy krajami europejskim oraz metropoliami kolonialnymi. Najogólniej rzecz ujmując, polityka integracji imigrantów może być realizowana przez kraje przyjmujące w dwóch wariantach:

- obiektem polityki są jednostki, z ich indywidualnymi charakterystykami: płeć, wykształcenie, rasa, przynależność etniczna;
- obiektem polityki są zbiorowości, grupy o odrębnych cechach kulturowych; w tym wypadku mamy do czynienia z respektowaniem wielokulturowości w polityce integracyjnej.

Z tych dwóch rozwiązań wynikają praktyki integracyjne poszczególnych państw, które prezentujemy poniżej jako modele integracji.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

asymilacja

(z łac. *assimilatio*, od *similis* – podobny) przystosowanie się do życia w innej, obcej grupie przez przyjęcie jej kultury i przyswojenie sobie cech właściwych tej grupie

denizen

termin określający osobę mającą pozwolenie na pobyt w danym kraju i tym samym prawa do pracy, zasiłku, bezpłatnej opieki zdrowotnej, a w niektórych krajach do uczestnictwa w wyborach lokalnych

integracja społeczna

sytuacja, w której imigranci o określonych cechach (płeć, wykształcenie, wiek) zajmują w kraju przyjmującym podobne lub identyczne miejsce jak inni jego obywatele o tych

samych cechach społecznych

ius domicili

cudzoziemiec nabywa prawo do obywatelstwa po określonym prawnie czasie nieprzerwanego pobytu w danym kraju

ius soli

prawo ziemi: prawo do obywatelstwa nabywa dziecko z samego faktu urodzenia się w danym państwie

ius sanguinis

prawo do obywatelstwa przysługuje dziecku, którego przynajmniej jedno z rodziców było obywatelem tego państwa

kultura dominująca

kultura większości społeczeństwa zróżnicowanego etnicznie, religijnie

mniejszość etniczna

zbiorowość zamieszkująca terytorium zajmowane przez inny naród, o odrębnym pochodzeniu, języku, kulturze, a często również religii

multikulturalizm

podejście w polityce w stosunku do imigrantów, zakładające możliwość podtrzymywania i kultywowania rodzimych kultur w kraju przyjmującym

transnarodowość

uczestnictwo w życiu społecznym, ekonomicznym, codziennym więcej niż jednego kraju, dzięki tworzeniu sieci nieformalnych instytucjonalnych powiązań imigrantów tak z krajem pochodzenia, jak i z krajem przyjmującym

Mapa interaktywna

Polecenie 1

Zapoznaj się z prezentacją, zwracając uwagę na polityczne i kulturowe czynniki budowania tożsamości oraz charakter procesów (konfliktowy, pokojowy) uzgadniania relacji między zbiorowościami zaliczającymi się do odmiennych narodowości w obrębie jednej wspólnoty politycznej, a następnie wykonaj polecenie.

Wielowarstwowość tożsamości narodowej w wybranych krajach europejskich

Mapa polityczna współczesnej Europy nie pokrywa się 1 do 1 z mapą zbiorowości o odmiennych tożsamościach narodowych. Obok krajów o jednolitej strukturze narodowościowej, jak Polska (96% ludności deklarującej narodowość polską) czy Finlandia (blisko 93% ludności pochodzenia fińskiego), w wielu krajach współżyją ze sobą zbiorowości przyznające się nie tylko do odmiennej kultury, ale i odmiennej narodowości. Przyczyny tego stanu rzeczy, poza XX-wiecznymi procesami migracyjnymi, tkwią w odległej historii – w czasach feudalnych. Tak jest w Hiszpanii, Belgii, Wielkiej Brytanii, we Włoszech, Francji, na terenach dawnej Jugosławii i na Ukrainie.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Wyszukaj odpowiednie materiały i uzupełnij prezentację opisem procesu kształtowania się tożsamości narodowej i kulturowej oraz wynikającego stąd separatyzmu dla wybranego regionu Europy nieuwzględnionego w prezentacji (Bawaria, Lombardia i Wenecja, Bretania, Sycylia, Korsyka).

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wskaż kraj europejski, który charakteryzuje się jednolitością w zakresie deklarowanych przez obywateli tego państwa tożsamości narodowościowych.

☐ Belgia

☐ Wielka Brytania

☐ Hiszpania

☐ Finlandia

Ćwiczenie 2

Wskaż cechy, które pozwalają odróżnić od siebie przedstawicieli różnych kultur.

☐ wykonywany zawód

☐ wiek

☐ wysokość zarobków

☐ płeć

☐ język

☐ przynależność etniczna

Ćwiczenie 3

Zdecyduj, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Wielokulturowość współczesnej Europy wynika z różnic kulturowych pomiędzy poszczególnymi krajami Unii Europejskiej.	☐	☐
„Multikulti” to termin, który od czasów feudalnych jest stosowany w Europie dla określenia wielokulturowości.	☐	☐
Kolonializm jest jednym ze źródeł współczesnej wielokulturowości w Europie Wschodniej.	☐	☐
Kolonializm jest jednym ze źródeł współczesnej wielokulturowości w Europie Zachodniej.	☐	☐
Obiektem polityki integracyjnej stosowanej w krajach europejskich wobec imigrantów mogą być zarówno osoby, jak i całe zbiorowości.	☐	☐
Jedną z przyczyn wielokulturowości jest ruchliwość przestrzenna ludności.	☐	☐

Ćwiczenie 4

Połącz w pary określenia związane z polityką imigracyjną i definicje tych określeń.

multikulturalizm

prawo ziemi: prawo do obywatelstwa nabywa dziecko z samego faktu urodzenia się w danym państwie

integracja

prawo krwi: prawo do obywatelstwa przysługuje dziecku, którego przynajmniej jedno z rodziców było obywatelem tego państwa

ius domicili

sytuacja, w której imigranci o określonych cechach (płeć, wykształcenie, wiek) zajmują podobne lub identyczne miejsce w kraju przyjmującym jak inni jego obywatele o tych samych cechach społecznych

ius sanguinis

cudzoziemiec nabywa prawo do obywatelstwa po określonym prawnie czasie nieprzerwanego pobytu w danym kraju

ius soli

przystosowanie się do życia w innej, obcej grupie przez przyjęcie jej kultury i przyswojenie sobie cech właściwych tej grupie

asymilacja

żadna z definicji nie pasuje do pojęcia

Zapoznaj się z danymi zamieszczonymi w tabeli oraz na wykresie i wykonaj polecenie.

Źródło I

Kontynent, z jakiego pochodziły osoby, którym wojewoda dolnośląski udzielił zezwolenia na pracę w latach 2010–2016

Lata	Ogółem	Europa (w %)	Azja (w %)	Afryka (w %)	Pozostałe (w %)
2010	1719	44,6	50,1	1,1	4,2
2011	2135	53,3	40,8	1,8	4,1
2012	1961	54,7	37,9	1,8	5,6
2013	1940	59,6	31,2	2,9	6,3
2014	1998	64,2	28,2	3,15	4,45
2015	3388	78,4	16,0	2,15	3,45

Lata	Ogółem	Europa (w %)	Azja (w %)	Afryka (w %)	Pozostałe (w %)
2016	10880	91,9	5,7	1,0	1,4

Źródło: *Cudzoziemcy pracujący w Polsce – statystyki*, gov.pl [online, dostęp: 13.01.2020].

Źródło II

Oprac. na podst. *Dane meldunkowe Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego Wrocławia. Stan na sierpień 2017 r.*, wcrs.wroclaw.pl.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Wskaż, jakie konsekwencje dla jednorodności polityki integracyjnej samorządu Wrocławia w latach 2010–2020 w kontekście wielokulturowości mają przedstawione powyżej dane.

Zapoznaj się z fragmentem tekstu i wykonaj polecenie.

“*Turcja okiem nieobiektywnym*”

Turcy zamieszkują głównie trzy dzielnice Berlina Zachodniego – Kreuzberg, Neukölln i Mitte. Są największą grupą cudzoziemców w niemieckiej stolicy i stanowią największe skupisko Turków poza Turcją. Jest ich tutaj zarejestrowanych prawie 100 000!!! Jeśli doda się do tego „obywateli Niemiec z tureckimi korzeniami” (czyli kolejne tureckie pokolenia, urodzone już w Niemczech) oraz osoby o podwójnym obywatelstwie, śmiało można stwierdzić, że Berlin zamieszkuje około 200 000 Turków – to ponad 5% populacji (i dla porównania tyle, ile łącznie mieszkańców liczy np. Toruń, Kielce czy Sosnowiec). W całych Niemczech liczba ta szacowana jest natomiast na 4-5 milionów. Skąd tylu Turków akurat w Berlinie?

Źródło: *Turcja okiem nieobiektywnym*, 25.03.2019 r., dostępny w internecie: innaturcja.blogspot.com [dostęp 13.01.2020 r.].

Scharakteryzuj przyczyny przedstawionych w tekście faktów.

Ćwiczenie 7

Przyjrzyj się grafice i wykonaj polecenie.

Źródło: domena publiczna.

Wykaż związek, jaki istnieje między ideą wyrażoną w grafice a ideą wielokulturowości.

Zapoznaj się z materiałem prasowym i wykonaj polecenie.

“ *Dzielnica Czterech Świątyń* ”

Dzielnica Czterech Świątyń znajduje się w centrum Wrocławia, w bezpośrednim sąsiedztwie Rynku. Tworzy ją obszar ograniczony ulicami Kazimierza Wielkiego, św. Mikołaja, Pawła Włodkowica i św. Antoniego. Nie jest to dzielnica w tradycyjnym, urbanistycznym rozumieniu tego pojęcia, niemniej jednak wyjątkowy charakter miejsca sprawił, że od 1995 roku obszar jest nazywany Dzielnicą Czterech Świątyń, Czterech Wyznań czy też Dzielnicą Wzajemnego Szacunku. O jej unikatowym charakterze decydują wspaniałe zabytki architektury sakralnej. W odległości zaledwie 300 metrów znajdują się: prawosławny sobór Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy, kościół św. Antoniego z Padwy – świątynia rzymskokatolicka, Synagoga pod Białym Bocianem oraz ewangelicko-augsburski kościół Opatrzności Bożej. W celu umocnienia współpracy między wyznaniem została powołana Rada Dzielnicy Wzajemnego Szacunku, która działa od 1996 roku.

W 2005 roku świątynie zostały połączone ścieżką kulturową, zaś obszar, na którym się znajdują, ujęto w miejscowym planie zagospodarowania. Dzielnica została wpisana do rejestru zabytków i uznana za pomnik historii. Natomiast 29 listopada 2012 w miejscu, gdzie ulica Kazimierza Wielkiego łączy się ze św. Antoniego została odsłonięta Kryształowa Planeta. Rzeźba, której autorką jest wrocławska artystka Ewa Rossano, stała się kolejnym z symboli Dzielnicy.

Źródło: *Dzielnica Czterech Świątyń*, 25.09.2013 r., dostępny w internecie: wroclaw.pl [dostęp 13.01.2020 r.].

Odwołując się do powyższego tekstu, wykaż, że wielokulturowość we współczesnej Europie może być czynnikiem integrującym społecznie.

Dla nauczyciela

Autor: Dorota Czarny

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Wielokulturowość w Europie

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

IV. Aspekty etniczne życia społecznego.

Uczeń:

7) przedstawia wielowarstwowość tożsamości narodowej na przykładzie społeczeństw europejskich (Królestwa Belgii, Królestwa Hiszpanii, Konfederacji Szwajcarskiej oraz Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej).

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje wielokulturowość w Europie i jej przyczyny;
- porównuje różne modele polityki wobec imigrantów w państwach Europy;
- przedstawia wielowarstwowość tożsamości narodowej na przykładzie społeczeństw europejskich (Królestwa Belgii, Królestwa Hiszpanii, Konfederacji Szwajcarskiej oraz Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej).

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- lekcja odwrócona.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- prezentacje;
- mapa mentalna;
- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją

1. Podczas wcześniejszej lekcji nauczyciel tworzy 6 grup 3–4-osobowych, każda wybiera wśród siebie lidera. Losują kartki, na których znajdują się nazwy państw europejskich (Królestwo Belgii, Królestwo Hiszpanii, Konfederacja Szwajcarska, Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Francja i Niemcy).
2. Zadaniem grup jest przygotowanie prezentacji poszczególnych państw pod względem wielowarstwowości tożsamości narodowej, przyczyn migracji, modeli polityki wobec imigrantów. Mogą wykorzystać w tym celu zasoby e-materiału, mapę interaktywną oraz inne dostępne źródła informacji. Sposób prezentacji jest dowolny.

Faza wstępna

1. Nauczyciel przedstawia uczniom temat i cel lekcji. Na dzisiejszej lekcji poznamy wielowarstwowość tożsamości narodowej państw europejskich oraz różne modele polityki stosowane wobec imigrantów.
2. Na wstępie uczniowie metodą burzy mózgów mają wyjaśnić pojęcie „wielokulturowość”. Po fazie twórczej następuje weryfikacja pomysłów, która tworzy zarys mapy mentalnej (będzie uzupełniona po prezentacji poszczególnych grup).

3. Osoby, które nie biorą udziału w prezentacji, w parach lub indywidualnie wynotowują z każdej prezentacji:

- kulturowe czynniki budowania tożsamości;
- charakter procesów integracyjnych;
- modele polityki, jakie przyjęły poszczególne państwa.

Faza realizacyjna

1. Nauczyciel prosi poszczególne grupy, aby przygotowały się do prezentacji. Uczniowie ustalają między sobą kolejność występów.
2. Następuje prezentacja państw europejskich przygotowanych według ustalonych kryteriów.
3. Nauczyciel wyznacza czas na prezentację każdej z grup.
4. Po wszystkich prezentacjach nauczyciel prosi, aby osoby, które nie brały w nich udziału, przedstawiły swoje spostrzeżenia dotyczące poszczególnych państw. Najistotniejsze wiadomości po wspólnej dyskusji zapisywane są na tablicy (mapa mentalna).
5. Prowadzący poleca, aby uczniowie w parach przeanalizowali mapę interaktywną, wyjaśnili, jaki model integracji wprowadziły Stany Zjednoczone i porównali go z poznanymi modelami państw europejskich – dyskusja.
6. Uczniowie wykonują wskazane przez nauczyciela ćwiczenia interaktywne, a następnie wspólnie omawiają udzielone przez siebie odpowiedzi.

Faza podsumowująca

1. Jako podsumowanie uczniowie mają za zadanie w parach napisać dwa wnioski do lekcji. Wskazane/chętne osoby odczytują swoje spostrzeżenia, a najtrafniejsze zostają zapisane na tablicy – uczniowie zapisują je do zeszytu jako notatkę z lekcji.
2. Osoby, które przygotowywały prezentacje, zostają ocenione przez nauczyciela.

Praca domowa:

Wykonanie ćwiczeń pozostałych lub wybranych przez nauczyciela.

Na podstawie poznanych wiadomości napisz, do których państw europejskich wyjechało najwięcej Polaków i w jakim okresie. Uzasadnij, jakie były powody ich migracji.

Materiały pomocnicze:

Cudzoziemcy pracujący w Polsce – statystyki, gov.pl.

Dzielnica Czterech Świątyń, wrocław.pl.

Turcja okiem nieobiektywnym, innaturcja.blogspot.com.

Stephen Castles, Mark J. Miller, *Migracje we współczesnym świecie*, Warszawa 2011.

Marian Golka, *Imiona wielokulturowości*, Warszawa 2010.

Patrick Savidan, *Wielokulturowość*, Warszawa 2012.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Mapy interaktywne można wykorzystać do tworzenia map mentalnych na lekcji – praca w grupach.

Mapa interaktywna może służyć jako wprowadzenie do tematu o wielokulturowości.